

Beata Iwanicka

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Studiów Edukacyjnych

Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej
„O tym się nie mówi 4
– komunikacja osób niedosłyszących”
Report of nationwide scientific conference
„Nothing is said about it 4
– communication of hearing impaired people”

W dniach 31 marca - 2 kwietnia 2017 r. na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „O tym się nie mówi 4 – komunikacja osób niedosłyszących”. Wydarzenie organizowały następujące instytucje: Koło Naukowe Studentów Niesłyszących i Słabosłyszących „Surdus Loquens”, Centrum Edukacji Niesłyszących i Słabosłyszących oraz Katedra Pedagogiki Specjalnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.

Celem spotkania była wymiana doświadczeń w środowisku osób niedosłyszących głównie poprzez wygłoszenie referatów naukowych oraz inne, towarzyszące konferencji, wydarzenia o charakterze szkoleniowym i integracyjnym. Przewodniczącą Komitetu Naukowego została Prodziekan Wydziału Nauk Społecznych prof. KUL dr hab. Ewa Domagała-Zyśk. W skład Komitetu weszły również: prof. dr hab. Kazimiera Krakowiak, kierownik Katedry Pedagogiki Specjalnej KUL, dr Aleksandra Borowicz, kurator Koła Naukowego „Surdus Loquens” oraz dr Renata Kołodziejczyk. Natomiast w skład Komitetu Organizacyjnego wchodził członkowie wyżej wymienionego Koła Naukowego, reprezentujący różne szkoły wyższe w Lublinie.

Po oficjalnej inauguracji konferencji, którą otworzyli przedstawiciele Komitetu Naukowego, rozpoczęły się obrady w pierwszej sesji naukowej.

Na początku wygłosili referat prof. dr hab. Kazimiera Krakowiak oraz mgr Łukasz Krakowiak z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Temat ich odczytu dotyczył *Modelu wzajemnego wspierania się rozmówców doświadczających trudności komunikacyjnych*. Myślą przewodnią była umiejętność udzielenia sobie wzajemnego i skutecznego wsparcia, potrzebnego w zma-

ganiu się z przeciwnościami losu. Jak zauważyli prelegenci: jeśli mój rozmówca nie słyszy, to ja nie umiem do niego mówić. Aby wyzwolić się z kalectwa, musimy nauczyć się rozmawiać. Referat był oparty na ponadtrzydziestoletnim doświadczeniu komunikacji z własnym dzieckiem niesłyszącym.

Następnym mówcą była prof. KUL dr hab. Ewa Domagała-Zyśk z zagadnieniem *Strategie komunikowania się osób niesłyszących w języku angielskim*. Prelegentka zwróciła uwagę na błędy językowe popełniane przez osoby z wadami słuchu. Podkreślała, iż te lapsusy są podobne dla większości populacji studentów niedosłyszących. Autorka podzieliła się swoimi praktycznymi doświadczeniami zagranicznymi oraz z własnych zajęć z języka angielskiego, jakie prowadziła na KUL z takimi słuchaczami. Skonkludowała również, że chociaż takie osoby muszą włożyć więcej pracy w naukę języka angielskiego, są w stanie, z odpowiednią pomocą, skutecznie się nauczyć języka obcego.

Trzecim badaczem w tej części była dr Joanna Kobosko z Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu w Warszawie. Jej wystąpienie nosiło tytuł *O komunikowaniu się z otoczeniem osób z częściową głuchotą - percepcja doświadczanych korzyści z implantu ślimakowego i jej związek z radzeniem sobie ze stresem*. Badaczka przedstawiła własne badania z wykorzystaniem kwestionariusza NCIQ oraz mini COPE. Na ich podstawie stwierdzono, że osoby z częściową głuchotą i z implantem ślimakowym, w komunikowaniu się z otoczeniem radzą sobie w swojej ocenie przeciętnie. Szczególną rolę odgrywa samoocena, która jest znacząco najniższa spośród innych obszarów, ważnych w komunikowaniu się ze środowiskiem zewnętrznym.

W drugiej sesji naukowej pierwszą prelegentką była dr Renata Kołodziejczyk z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Jej prezentacja miała tytuł *Fonogesty - metoda pomagająca odczytywać mowę z ust. Kiedy i dla kogo jest przydatna?* Przedstawiono w niej fonogestową mapę Polski, czyli ośrodki i placówki, w których stosuje się tę metodę pracy z osobami z wadą słuchu. Fonogesty, zdaniem autorki, pozwalają budować świadomość fonologiczną już od najwcześniejszych miesięcy życia. Metoda ta pozwala również przyswajać język spontanicznie w tempie porównywalnym do tempa dzieci słyszących. Prelegentka przedstawiła także korzyści, jakie niesie ze sobą stosowanie techniki fonogestów nie tylko przez dzieci w szkole, ale także wśród studentów.

Dr Juliusz Iwanicki z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza przedstawił referat *Usłyszeć „inny świat”? Między trzema światami społeczno-kulturowymi*. Zaproponował filozoficzną i kulturową perspektywę widzenia problemów osób niedosłyszących. Użył metafor planetarnych, ilustrujących

sytuację takich ludzi. Jowisz jest w tej konstrukcji symbolem ludzi pełnosprawnych, nie mających dysfunkcji komunikacyjnych. Mars to planeta, którą możemy odczytać jako symbol defensywy i obrony (Mars w mitologii greckiej był bogiem wojny) i w propozycji autora można go utożsamiać ze światem osób głuchych. Z kolei niektóre osoby słabosłyszące są jak samotne „planetoidy”, które krążą między tymi dwiema planetami, niepewne swojej sytuacji społecznej.

Jako trzecia wygłosiła referat dr Aleksandra Borowicz z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego na temat *Oczekiwania studentów z uszkodzeniami słuchu względem organizacji studenckich*. Z badań autorki wynikało, że wielu studentów ma problem z zaangażowaniem się w życie koła naukowego czy stowarzyszenia. Im mniej osób działa w danym kole, tym trudniej zorganizować konkretne wydarzenie czy przedsięwzięcie akademickie. Problemy organizacyjne kół wiążą się także z tym, że studenci mają różne plany zajęć oraz obowiązki, i trudno jest im spotykać się regularnie w jednym terminie. Natomiast do niewątpliwych zalet uczestnictwa w życiu koła naukowego należą: wymiana i zdobywanie nowych doświadczeń, uczestnictwo w ciekawych spotkaniach i wyjazdach, możliwość rozwoju osobistego.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od sesji naukowej „Komunikacja społeczna”. Mgr Sylwia Kubowicz ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Słabosłyszących w Szczecinie wygłosiła referat pt. *Problem z tożsamością osoby niesłyszącej jako jedna z podstawowych barier w komunikowaniu się z niesłyszącymi*. Osoby z wadami słuchu stoją na pograniczu dwóch światów, przez co mają problem z utożsamieniem się z konkretną grupą społeczną. Od ich rozwoju mowy oraz znajomości języka migowego zależeć będzie, do której z grup - słyszących czy niesłyszących - będą przynależać.

Mgr Paweł Kasprzak, reprezentujący Wyższe Śląskie Seminarium Duchowne w Katowicach, wystąpił z prelekcją *Mieć głos to nie wszystko - realia i życie osoby z uszkodzonym narządem słuchu*. Prelegent podzielił się swoimi doświadczeniami jako osoby niedosłyszącej, będącej jednocześnie alumnem seminarium duchownego. Wyzwaniem w takiej sytuacji jest umiejętność funkcjonowania w stałej komunikacji z innymi klerykami z seminarium. Jednocześnie jest to okazja, aby nauczyć inne osoby pełnosprawne, o odpowiedniej wrażliwości, na przykład języka migowego bądź sposobów porozumiewania się z ludźmi słabosłyszącymi.

Referat pt. *Jak „usłyszeć” i zrozumieć niesłyszącego?* zaprezentowała Paulina Sentkiewicz z Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Autorka przedstawiła poster i podzieliła się swoimi uwagami, dotyczą-

cymi tego, jak należy komunikować się z osobą z wadą słuchu. Rozmawiając z osobą niedosłyszącą, należy wykazywać się cierpliwością i pełnym zrozumieniem, nie zasłaniać ust, utrzymywać stały kontakt wzrokowy. W przypadku używania przez rozmówcę języka migowego trzeba brać pod uwagę czas potrzebny tłumaczowi do odpowiedniej translacji i dalszego przekazania komunikatu.

Aneta Buchenfeld z Politechniki Częstochowskiej przedstawiła prezentację *Surdopedagogika jako działania pedagogiki specjalnej*. Autorka opisała główne definicje i subdyscypliny, składające się na nauki wspierające osoby potrzebujące specjalnej pomocy edukacyjnej.

W drugiej sesji naukowej pt. „Komunikacja językowa, cz. I” mgr Andrzej Kapitan z firmy AKFON Protetyka Słuchu przedstawił temat *Nowych technologii, nowych możliwości w komunikowaniu się*. Prelegent podzielił się swoimi praktycznymi doświadczeniami protetyka słuchu. Zwrócił uwagę na to, że dobra akustyka sali jest niezbędnym elementem czystej komunikacji dla osób z wadą słuchu. Skrytykował bariery architektoniczne, które utrudniają prawidłowy proces słyszenia takim ludziom. Są to na przykład: głośne wentylatory, deficyt wygłuszenia bądź brak urządzeń wspomagających aparaty słuchowe. Autor zaprezentował także różne nowości technologiczne, które pozwalają optymistycznie spojrzeć na możliwości w zakresie komunikacji osób niesłyszących.

Mgr Beata Iwanicka z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza przedstawiła prezentację pt. *Osoby nie(do)słyszające za granicą - aspekty komunikacyjne*. Badaczka zadała pytanie, czy wady słuchu wykluczają aktywne podróże i uczestnictwo w życiu społeczno-kulturalnym? Wskazała, jakie bariery komunikacyjne i językowe mogą utrudniać aktywność eksploracyjną. Przedstawiła również przeszkody niejęzykowe, takie jak: strach, brak wiary w siebie oraz stereotypy, które niepotrzebnie ograniczają osoby z wadami słuchu. Istotnym elementem jest tak zwana „inteligencja komunikacyjna”, która pozwala wykorzystać zasoby i być kluczem do sukcesu w aktywnej komunikacji za granicą.

Mateusz Kargul z Wyższej Szkoły Społeczno-Przyrodniczej im. Wincentego Pola w Lublinie opowiedział o problemie: *Komunikacja osób z uszkodzeniem słuchu a lekarz*. Poruszył on kwestię braku szkoleń z zakresu języka migowego dla personelu medycznego oraz brak tłumacza w szpitalu. Zauważył również, że na terenie placówek medycznych brakuje oznaczenia symbolu języka migowego, które ułatwiają osobom z wadą słuchu identyfikację pracowników, znających język migowy.

Trzecia sesja naukowa konferencji nosiła tytuł „Komunikacja językowa, cz. II”. Rozpoczęła ją Paulina Lewandowska z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Jej referat miał tytuł *Środki masowego przekazu a możliwości dla słabosłyszącego*. Podkreślała znaczenie środków masowego przekazu dla osób z wadami słuchu. Zauważyła, że jest to często pierwszy i jedyny kanał komunikacyjny dla niesłyszących użytkowników. Odniosła się do przypadku głuchego uczestnika amerykańskiej wersji „Tańca z gwiazdami” Nyle’a DiMarca, który za pomocą środków masowego przekazu przybliżył świat osób posługujących się językiem migowym. Na tej postaci wzorowała się uczestniczka polskiego odpowiednika tego telewizyjnego programu, Iwona Cichosz, która w poprzedniej edycji była prelegentką tejże konferencji.

Mgr Ewelina Moroń z Uniwersytetu Wrocławskiego przedstawiła kwestię *Użyteczności tekstów użytkowych - efektywnej komunikacji i alfabetyzmu odbiorców*. Wyjaśniła pojęcie tekstów użytkowych, przez które rozumie wypowiedzi funkcjonujące prymarnie poza literaturą, służąc określonym celom dydaktycznym. Są to na przykład: instrukcje, polecenia, regulaminy. Warunkiem ich skuteczności jest forma przystępna dla odbiorcy z możliwie natychmiastowym odesłaniem do treści. Badaczka podkreślała, jak ważne jest, aby polecenia zawarte w arkuszach maturalnych były dostępne językowo dla osób z wadami słuchu.

Następnymi prelegentkami były mgr inż. Alicja Nowogrodzka z Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie oraz Aleksandra Gullip z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Temat ich referatu dotyczył zagadnienia *Kto czyta, ten pięknie mówi*. Autorki zaproponowały słuchaczom ćwiczenie polegające na kilkuminutowej rozmowie z sąsiadem o ostatnio przeczytanej książce. Rozdały także wszystkim uczestnikom konferencji ankietę z pytaniami na temat preferowanych nawyków czytelniczych i upodobań książkowych. Wyraziły także przekonanie, że czytanie książek pozwala osobom słabosłyszącym lepiej nauczyć się języka polskiego oraz poszerzyć słownictwo, a także pogłębić swój rozwój osobisty.

Karolina Czaban z Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie opowiedziała o *Sygnalach organizmu - jak dieta wpływa na zdrowie?* Podzieliła się wiedzą z zakresu dietetyki i prawidłowego odżywiania, które to nawyki pozwalają umacniać zdrowie nie tylko osób słabosłyszących.

W czwartej sesji konferencji pt. „Komunikacja religijna” mgr Magdalena Bednarska z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego przedstawiła referat pt. *Działalność duszpasterstwa osób niesłyszących w komunikowaniu Dobrej Nowiny o Jezusie Chrystusie. Raport z badań własnych*. Po niej wystąpiła mgr Lucyna Kościelniak z Uniwersytetu Wrocławskiego z prelekcją

Bimodalne kazania - efektywność metody totalnej komunikacji. Następnie głos zabrała Martyna Świniarska z tematem *Komunikacja z Bogiem*. Sesję zamknęła Renata Maciejewska z Fundacji Fonis we Wrocławiu z prezentacją *Pielgrzymki osób niesłyszących z Duszpasterstwa Głuchoniemych i Niewidomych w Archidiecezji Wrocławskiej*. Generalnie autorki w tej sesji odnosiły się do metod wsparcia osób niesłyszących w Kościele katolickim. Przedstawiano specyfikę duszpasterstw i organizacji religijnych wspierających ludzi z niepełnosprawnością słuchową. Osoby z wadami słuchu mają większą potrzebę jedności w grupie, gdzie mogą otrzymać potrzebną im akceptację społeczną. Jednocześnie ludzie niesłyszący również mają potrzeby religijne, których realizację można im umożliwić poprzez szerzenie wiedzy o ich rodzaju niepełnosprawności.

Warto odnotować, iż całą konferencję tłumaczono symultanicznie na polski język migowy. Z tłumaczenia mogli skorzystać głusi uczestnicy, dla których migowy jest pierwszym językiem. W roli tłumaczy wystąpili Magdalena Gach oraz Tomasz Olender. Używano również metody przeznaczonej dla osób słabosłyszących, tj. *speech to text*, czyli symultanicznego przekazu tekstowego, wyświetlanego w czasie rzeczywistym na ekranie.